

EKONOMİK GÖRÜNÜM

Dr. Burcu Aydın Özüdođru

Bođaziçi Avrupa Siyaset Okulu

Ocak 2024

Akiş

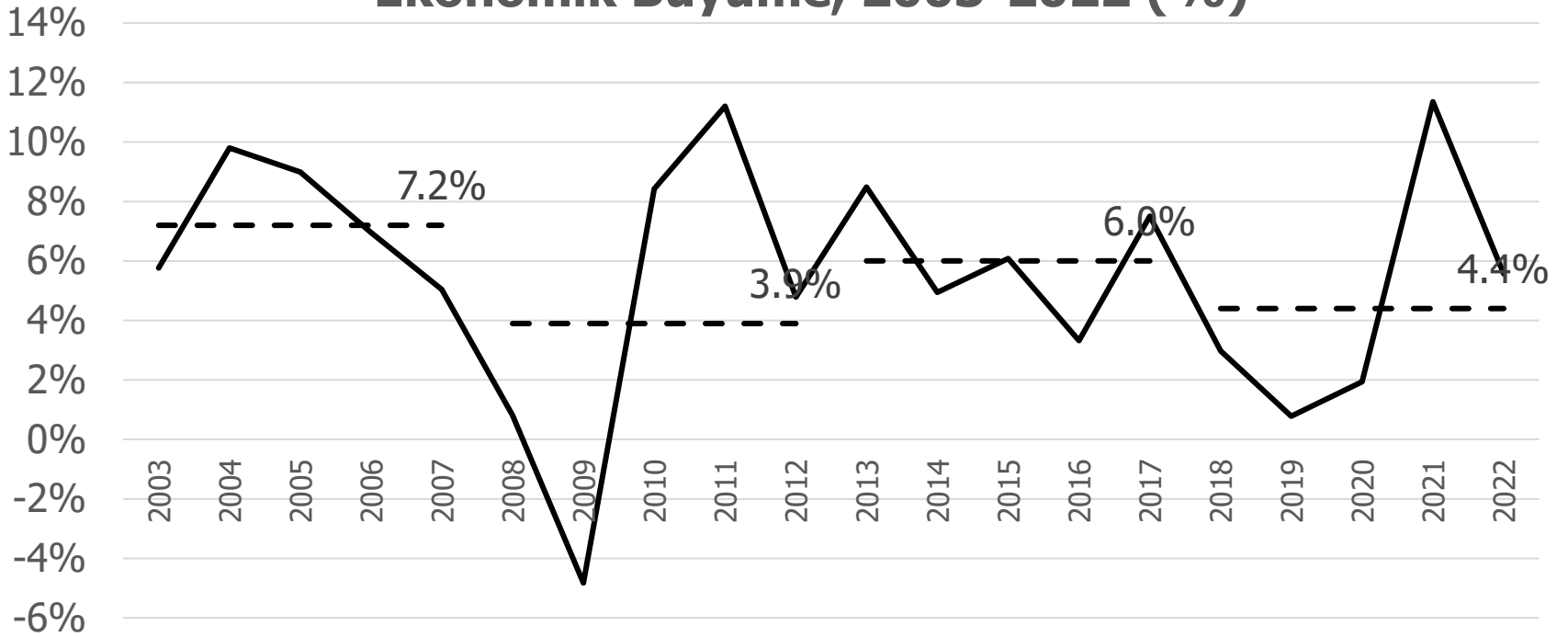
- Yakın Dönem Ekonomik Gelişmeler
- Küresel Beklentiler ve Politika Çerçevesi
- Ekonomik Görünüm
 - Ekonomik Büyüme ve İşgücü Piyasası
 - Enflasyon
 - Kamu Maliyesi
 - Dış Sektör
- Görünüm üzerinde Riskler
- Toplumsal Refah

YAKIN DÖNEM EKONOMİK GELİŞMELER

Ekonomik Büyüme

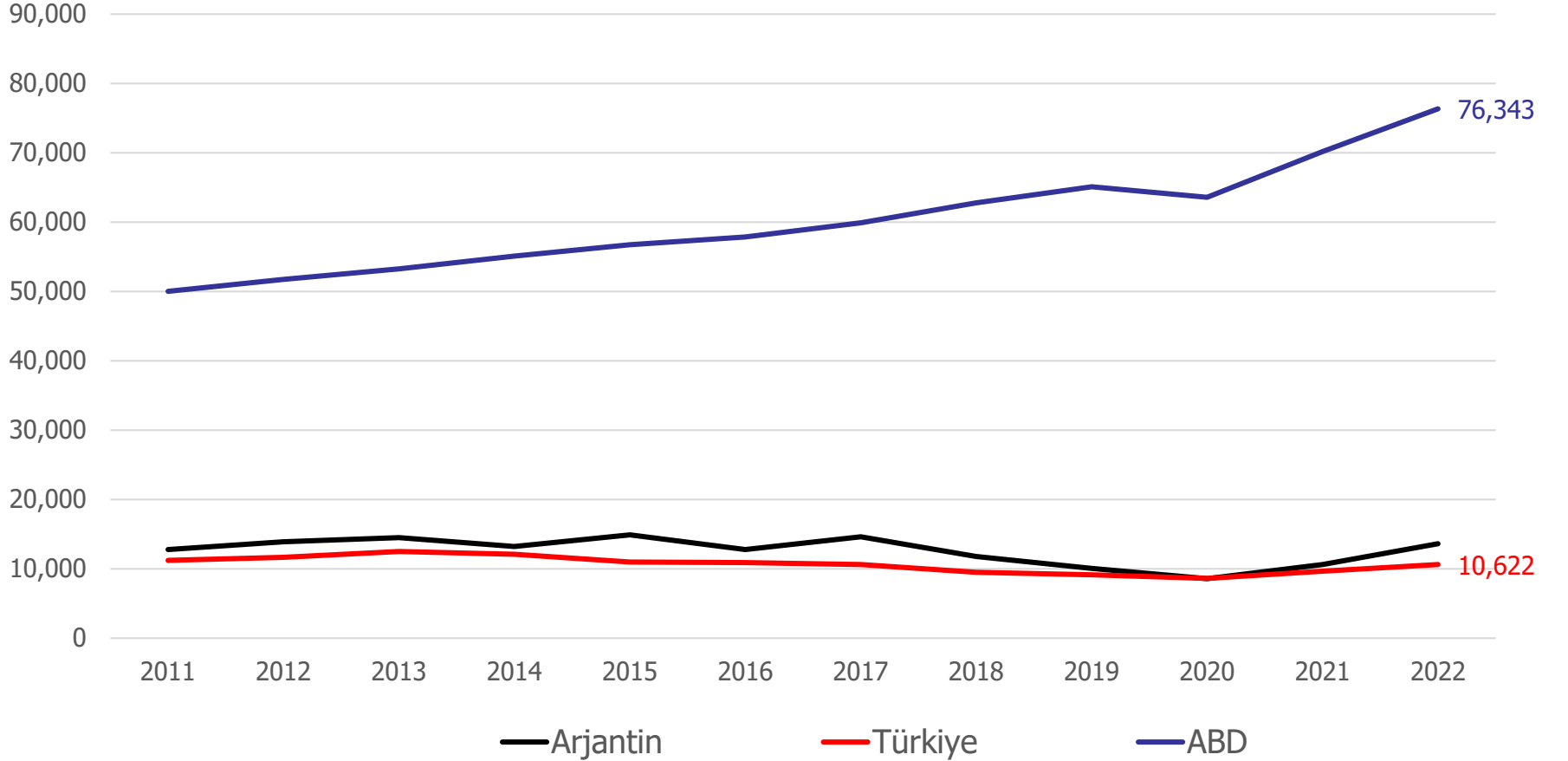
■ Ekonomik Büyüme Dalgalı, Verimlilik Düşük

Ekonomik Büyüme, 2003-2022 (%)



Kaynak: TÜİK ve TDM

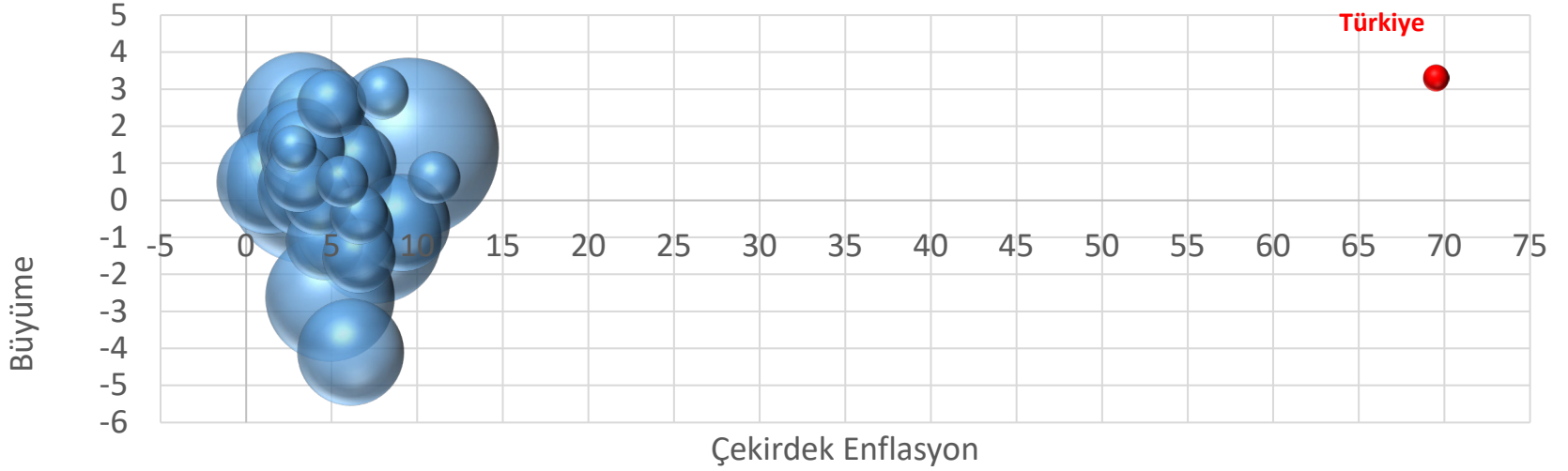
Kişi Bařına Gelir (\$)



Kaynak: IMF

Büyümenin Kalitesi

Enflasyon, Büyüme ve İstihdam (OECD Ülkeleri)



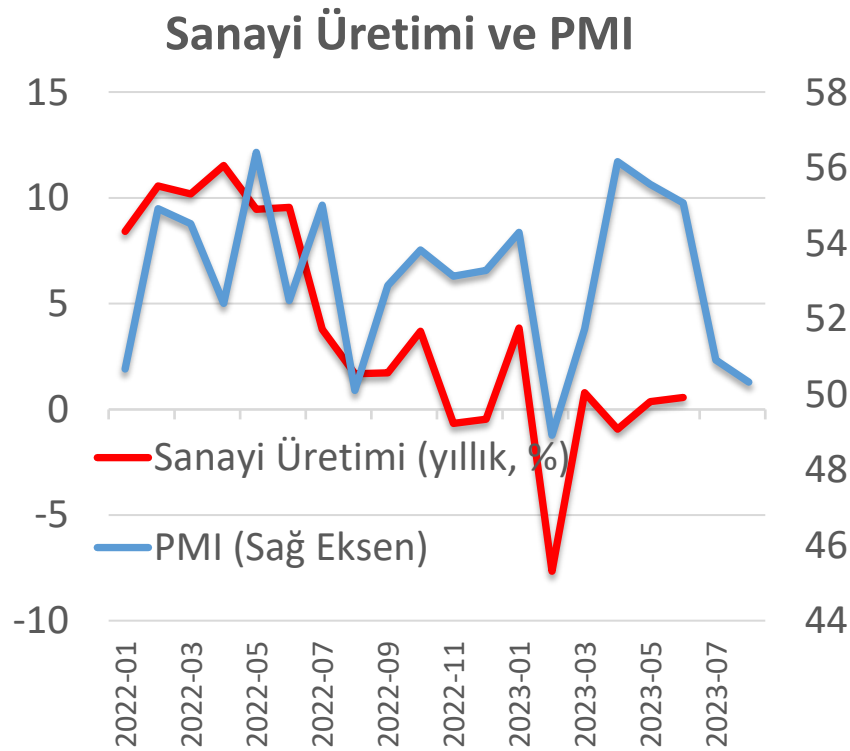
Kaynak: The Economist, "Which Countries did best in 2023?", 17 Aralık 2023

Açıklamalar:

- Balonların büyüklüğü istihdam artışlarının büyüklüğünü gösterir.
- Çekirdek enflasyon 2023 Ekim itibarıyla yıllık değişimi; büyüme, 2023 2. çeyrekteki değişimi; istihdam 2022 4. çeyrek ile 2023 2. çeyrek arasındaki değişimi gösterir.

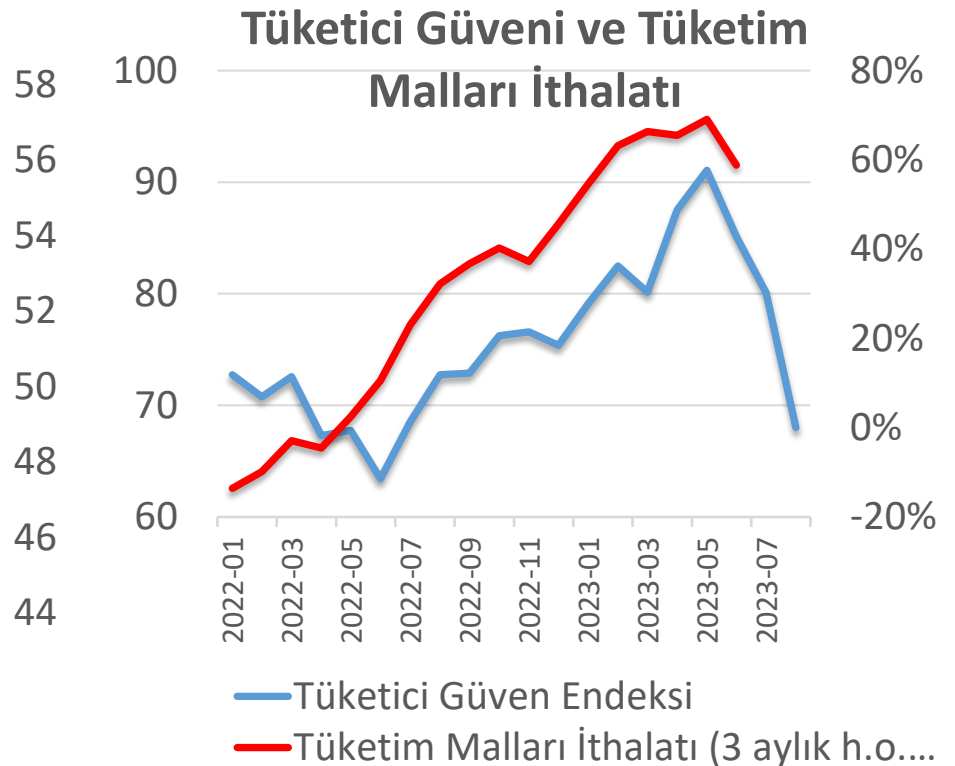
Yakın Dönem: Üretim ve Tüketim

■ Sanayide Yavaşlama



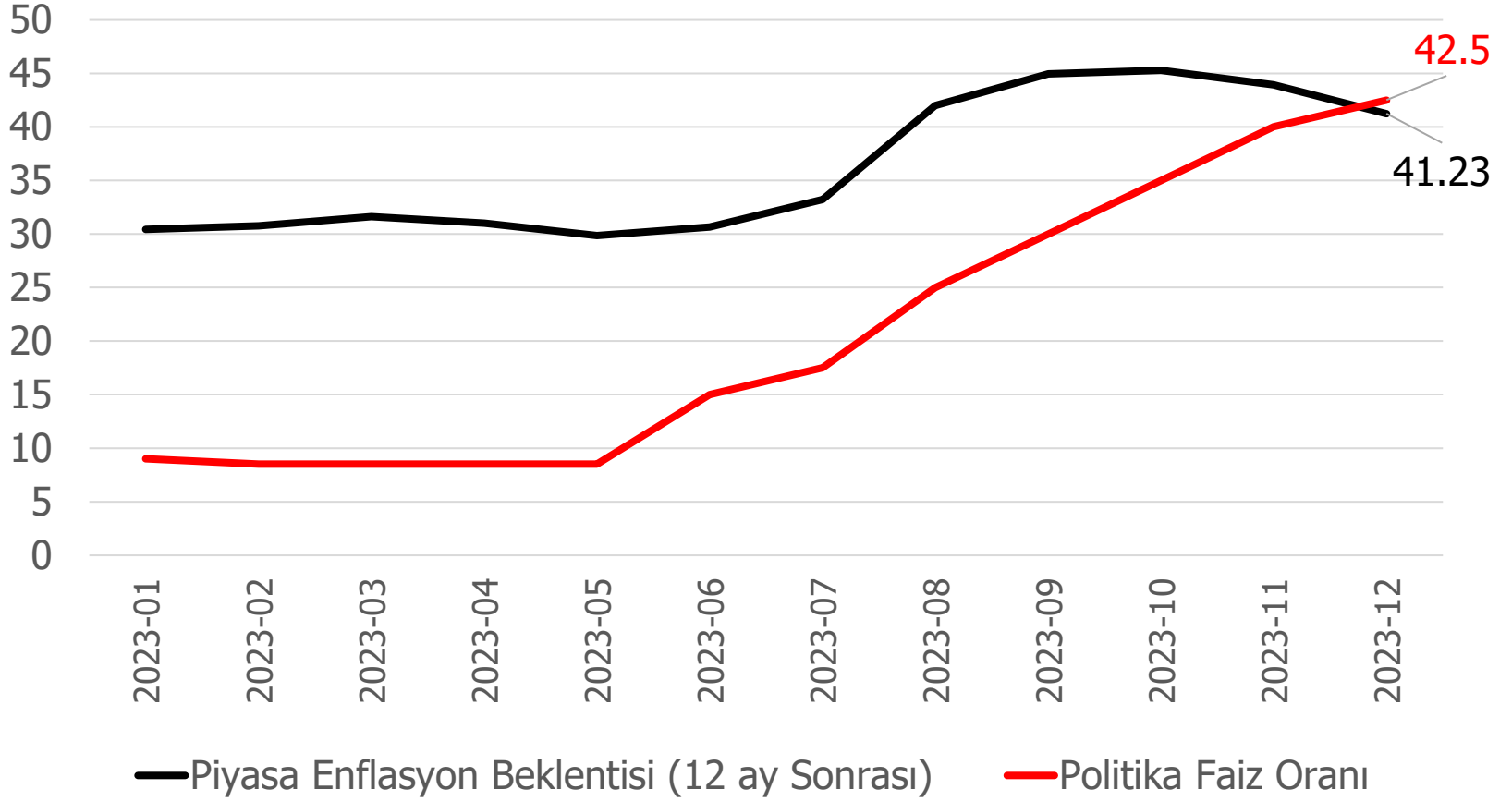
Kaynak: TÜİK ve TDM

■ Tüketim Hala Güçlü



Kaynak: TÜİK ve TDM

Politika Faizi ve Enflasyon



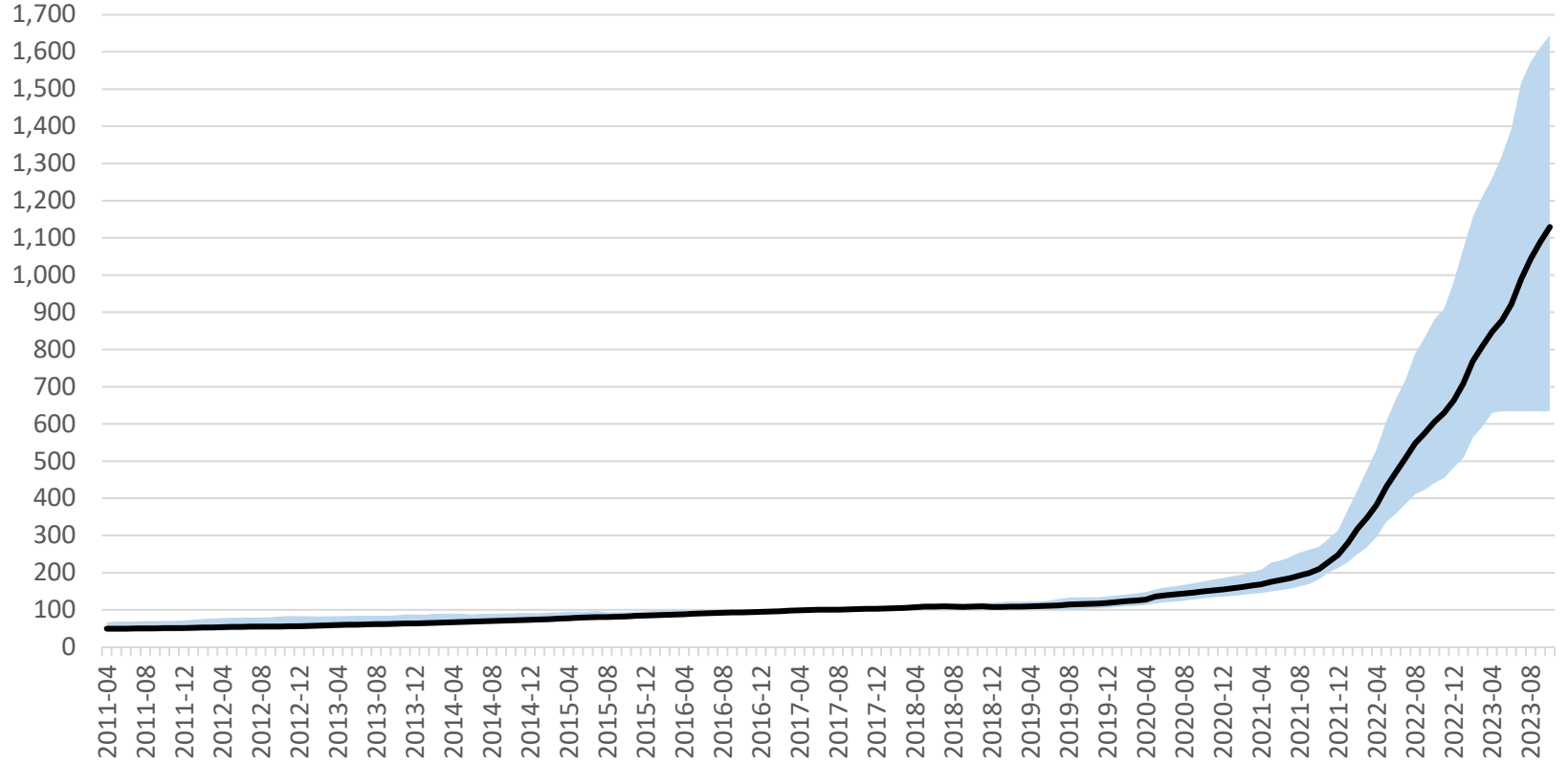
Kaynak: TÜİK

Enflasyon ve Faiz Oranları

Enflasyon ve Faiz Oranları (%)	2022-12	2023-12
TÜFE Enflasyonu	64.3	64.8
Mevduat Faiz Oranı (3 Aya Kadar Vadeli)	24.2	52.2
Kredi Faiz Oranı, İhtiyaç	29.4	61.7
Kredi Faiz Oranı, Ticari	14.0	52.4

Varlık Fiyatları

Konut Fiyatları Endeksi
(Bölgelere göre En Yüksek ve En Düşük)

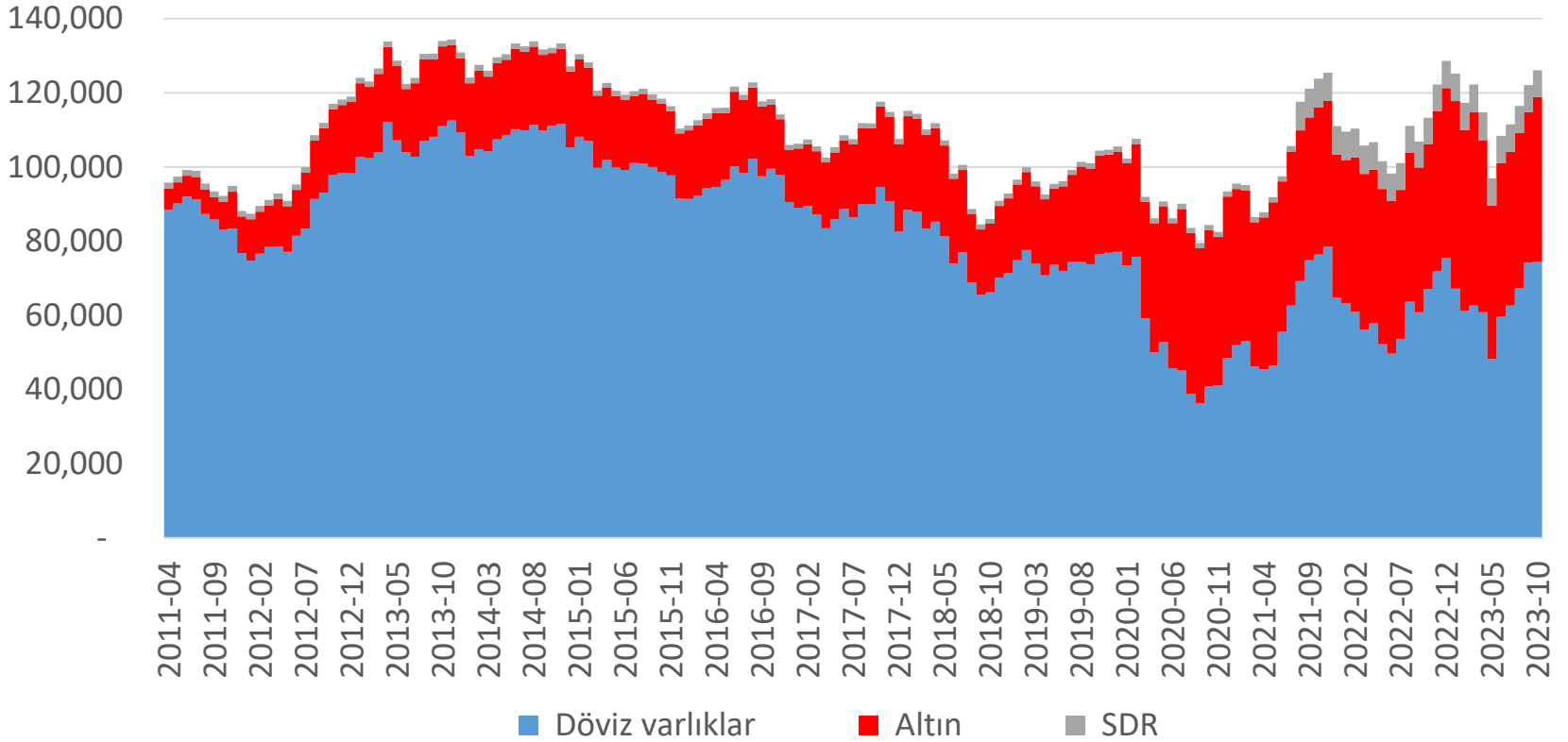


Dış Ticaret

Dış Ticaret Verileri (Birikimli, Milyar \$)	2023 İlk 10 Ay	2022 İlk 10 Ay	Fark %
Dış Ticaret Açığı	93,9	91,0	3.2%
Enerji	43,9	66,8	-34.3%
Enerji Dışı	50,0	24,2	106.6%
Toplam İhracat	209,9	209,4	0.2%
Toplam İthalat	303,8	300,4	1.1%
Enerji	57,2	80,6	-29.0%
Enerji Dışı	246,6	219,9	12.2%

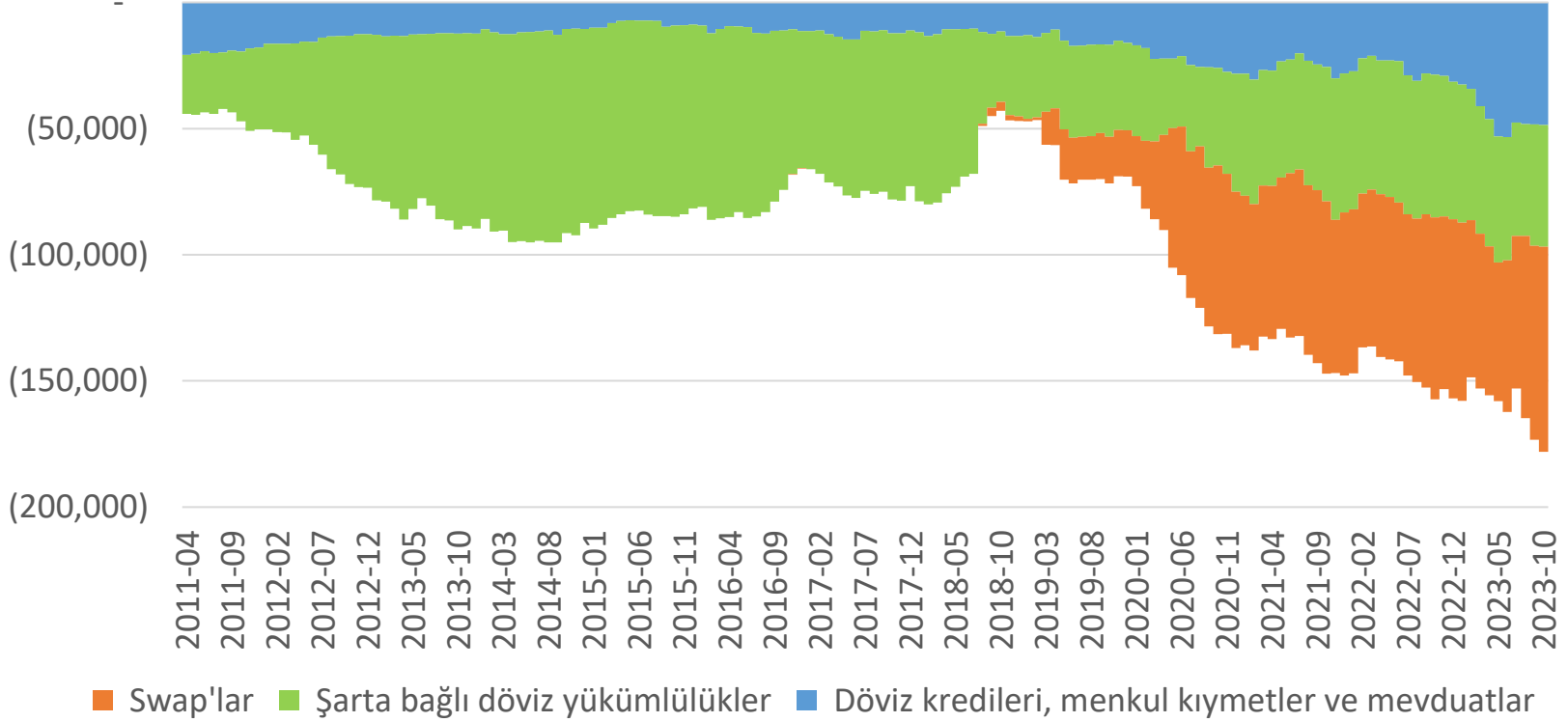
Finansal Riskler: Rezerv Varlıklar

Resmi Rezerv Varlıklar (Milyon \$)



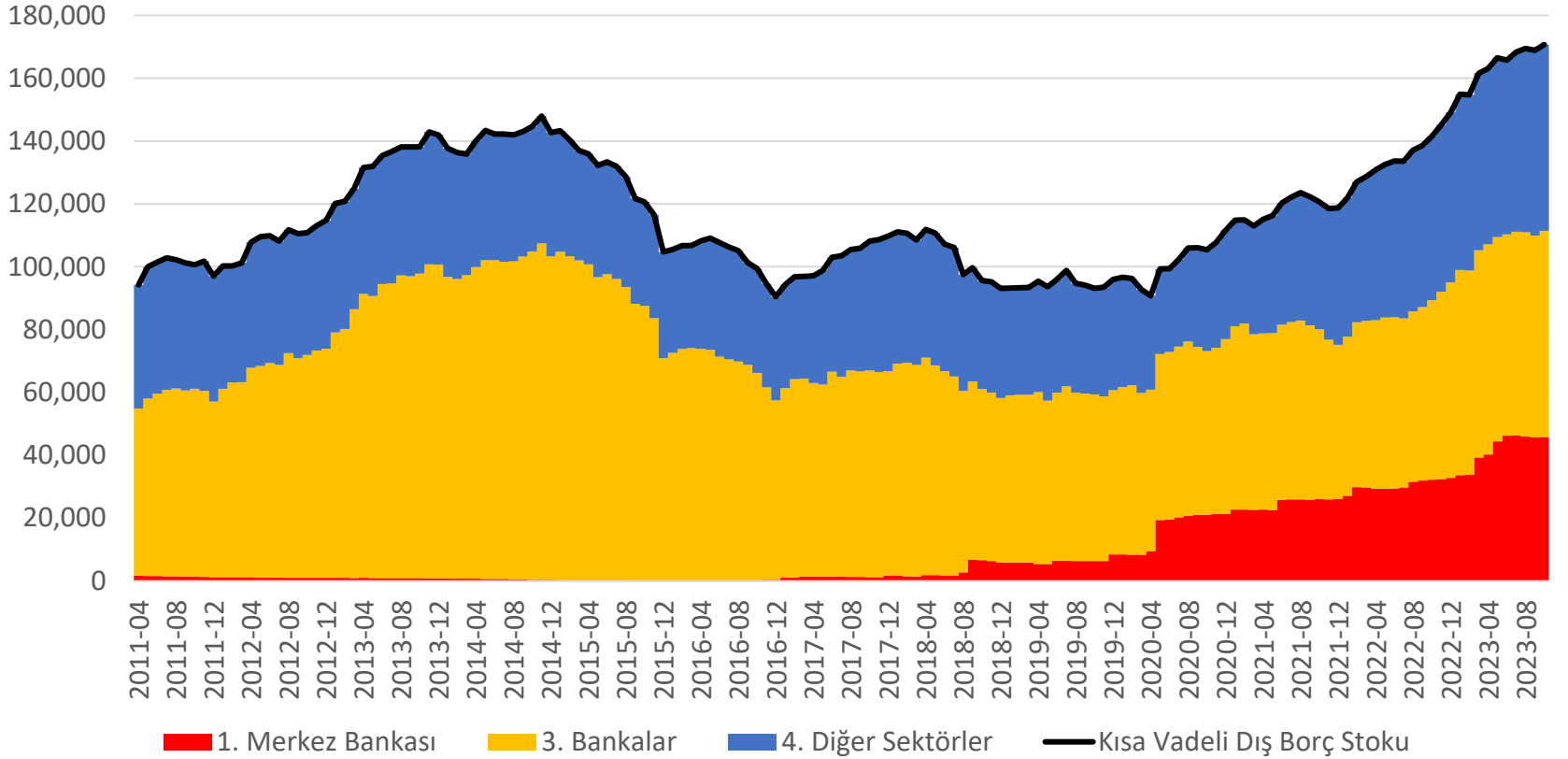
Finansal Riskler: Dış Yükümlülükler

Dış Yükümlülükler (Milyon \$)



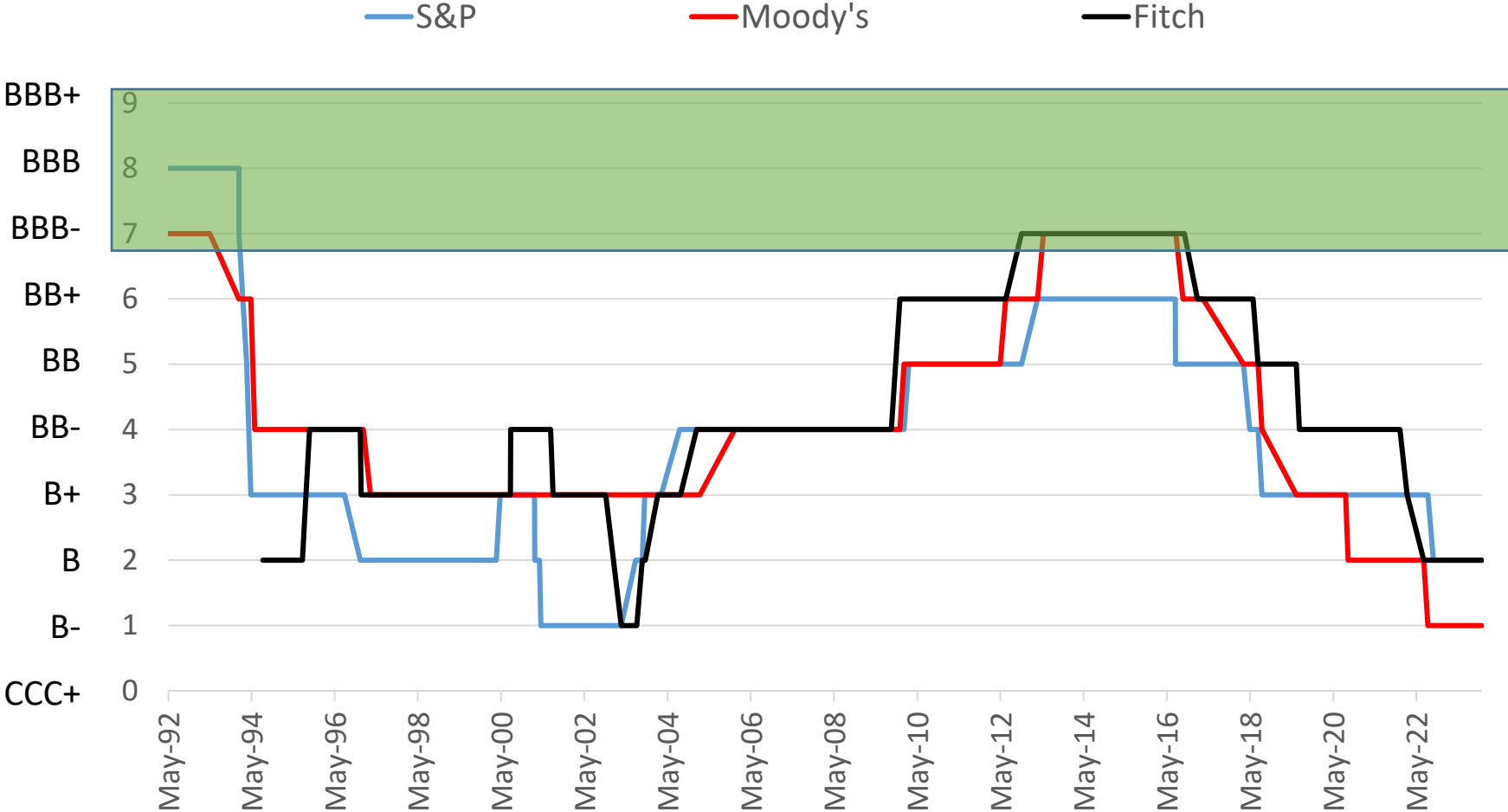
Finansal Riskler: Kısa Vadeli Dış Borç

Kısa Vadeli Dış Borç Stoku (Milyon ABD doları)



Kaynak: TCMB

Finansal Riskler: Türkiye'nin Kredi Notları



Kamu Maliyesinde Bozulma

Kamu Maliyesi (Milyar TL)	2023 İlk 11 Ay	2022 İlk 11 Ay	Fark %
Merkezi Yönetim Gelirleri	4,661	2,547	83%
Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	5,193	2,568	102%
Faiz Giderleri	632	293	116%
Bütçe Dengesi	532	21	2433%
Merkezi Yönetim Borç Stoku	6,573	3,908	68%

KÜRESEL BEKLENTİLER VE POLİTİKA ÇERÇEVESİ

Küresel Beklentiler

- ABD ve Avrupa'da sıkı para politikası; yılın 2. yarısında faiz indirimleri
- Finansal koşullarda kısmi iyileşme
- Jeopolitik ve iklim değişikliği kaynaklı, başta enerji ve gıda olmak üzere, emtia fiyatlarında belirsizlik

2024 Yılı Politika Çerçevesi

- **Para:** Politika faiz oranı %45
- **Kamu:** Genişleyici
 - Vergi: Daralan iç talep ve yüksek kayıt dışılık
 - Gider: Deprem, seçim vaatleri ve faiz baskısı
- **Finansal:** Düzenleme ve kontrollere devam
- **Yapısal:** Sınırlı değişim

EKONOMİK GÖRÜNÜM

Görünüm: Orta Vade

2023: >%3,7

- 2. Yarıda iç talepte fren
- Düşük dış talep
- Sınırlı dış finansman

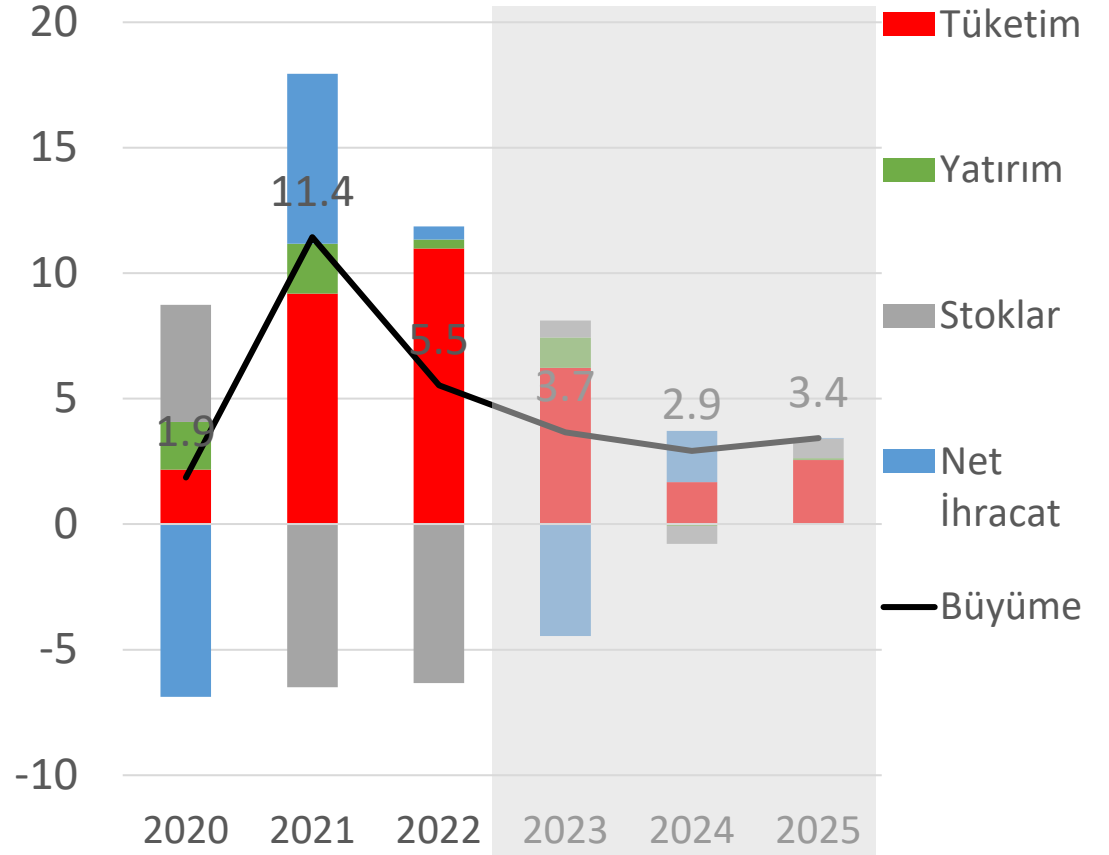
2024: %2,9

- Sıkı para politikası
- Gevşek kamu maliyesi
- Düşük dış talep
- İyileşen dış finansman

2025: %3,4

- Makro-finansal düzeltme
- Finansal koşullarda iyileşme

Büyümeye Katkılar (Yüzde Puan)



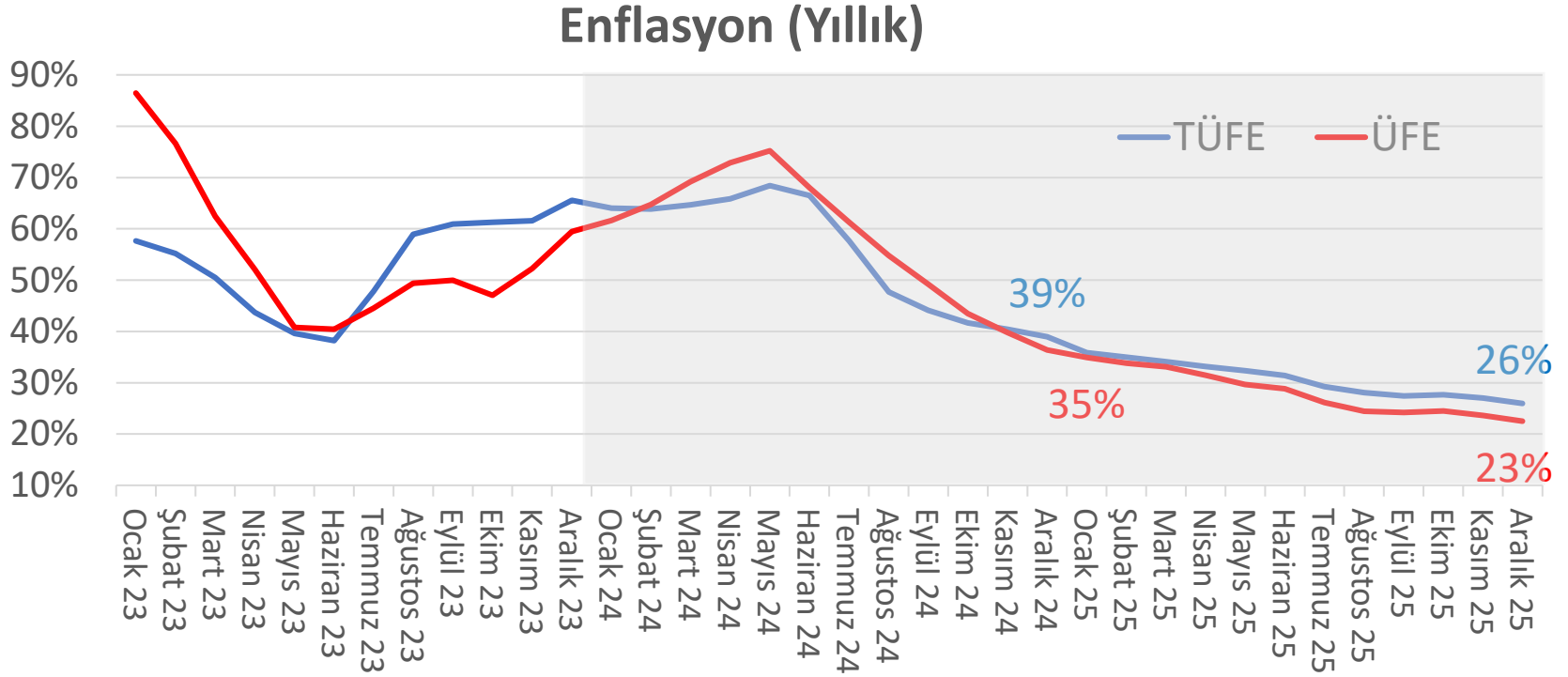
Görünüm: İstihdam

- Düşük iç talep kaynaklı sınırlı istihdam artışı

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
İstihdam (Milyon Kişi)	28.0	26.7	28.8	30.7	31.7	32.4	33.1
İşsiz (Milyon Kişi)	4.5	4.0	3.9	3.6	3.7	4.3	4.9
İşsizlik Oranı (%)	11.3	13.6	12.4	11.5	10.2	11.7	12.8

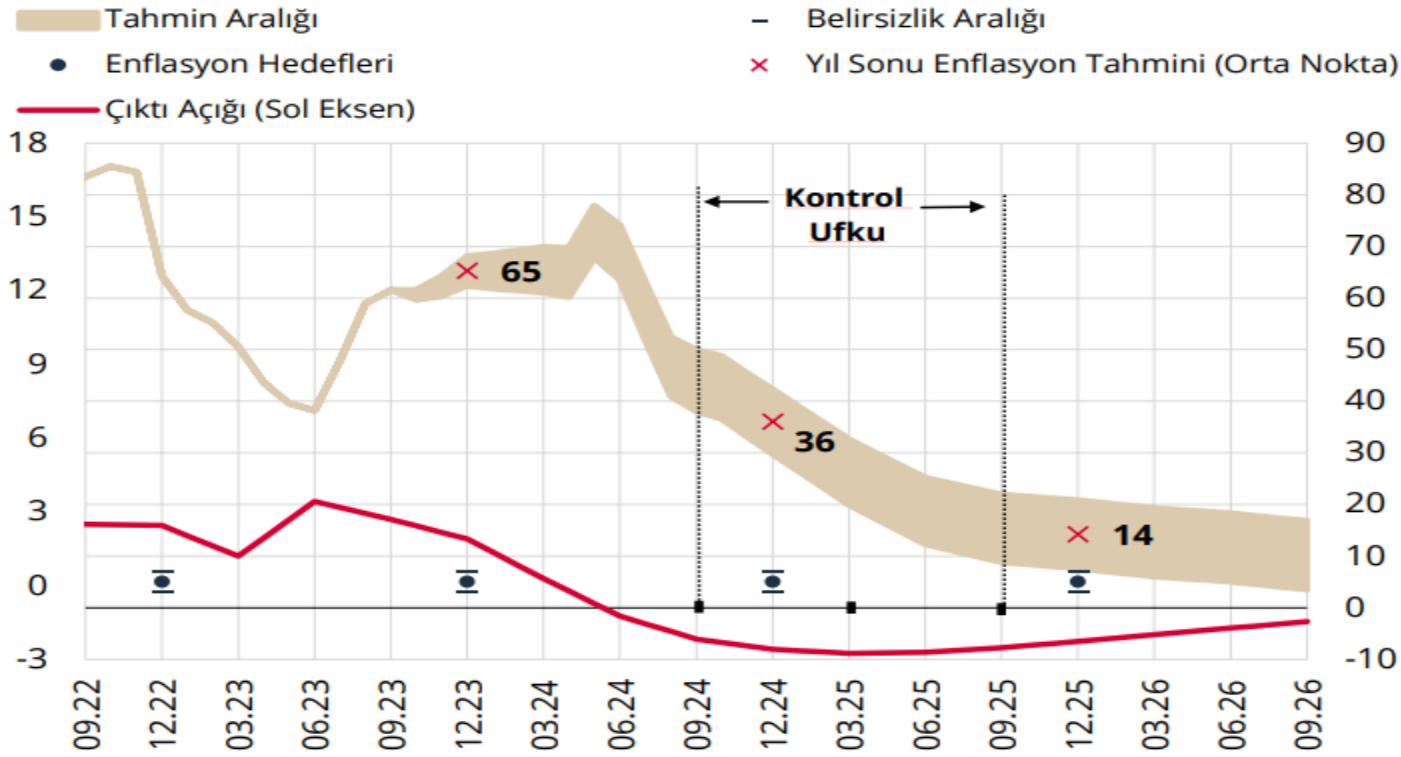
Görünüm: Enflasyon

- Kademeli sıkılaştırma, kademeli dezenflasyon



TCMB Enflasyon Tahminleri

Grafik 3.2.1: Enflasyon Tahminleri* (%)



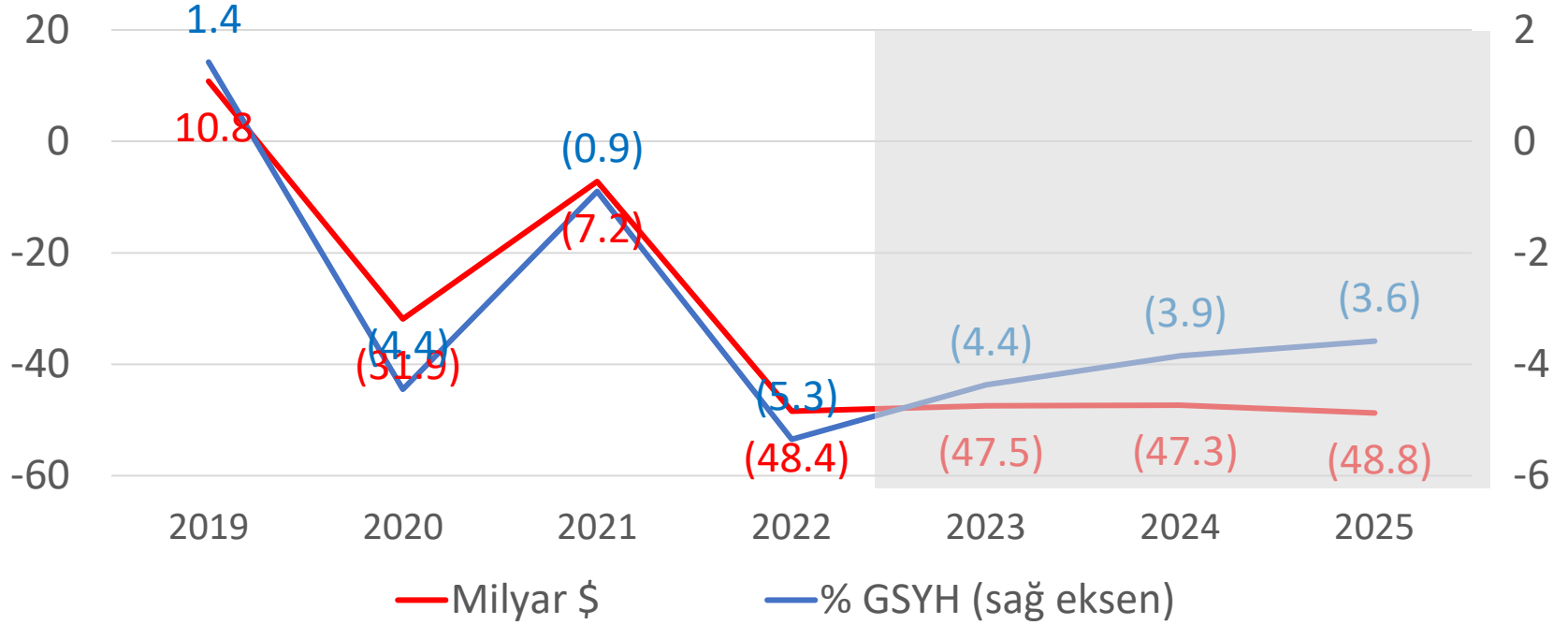
Kaynak: TCMB, TÜİK.

* Enflasyonun tahmin aralığı içinde kalma olasılığı yüzde 70'tir.

Görünüm: Cari Açık

- Düşük dış talep ve yapısal kaynaklı sınırlı dengelenme

Cari İşlemler Dengesi



GÖRÜNÜM ÜZERİNDEKİ RİSKLER

Görünüm: Aşağı Yönlü Riskler

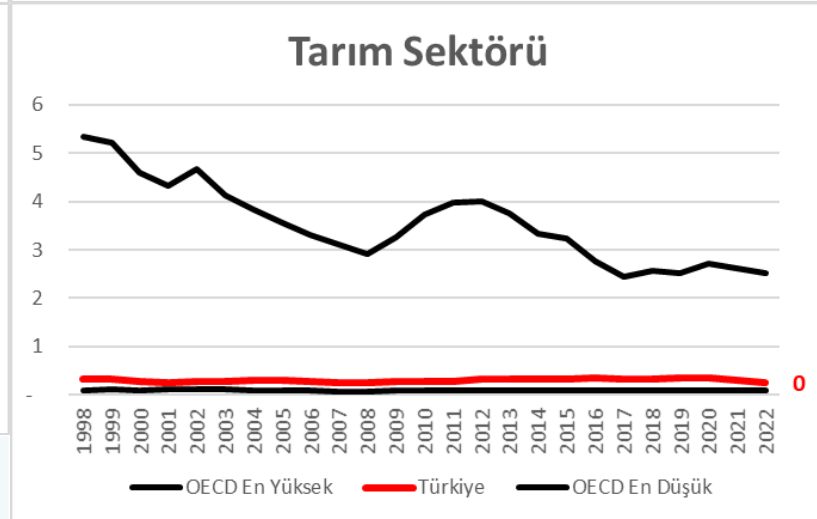
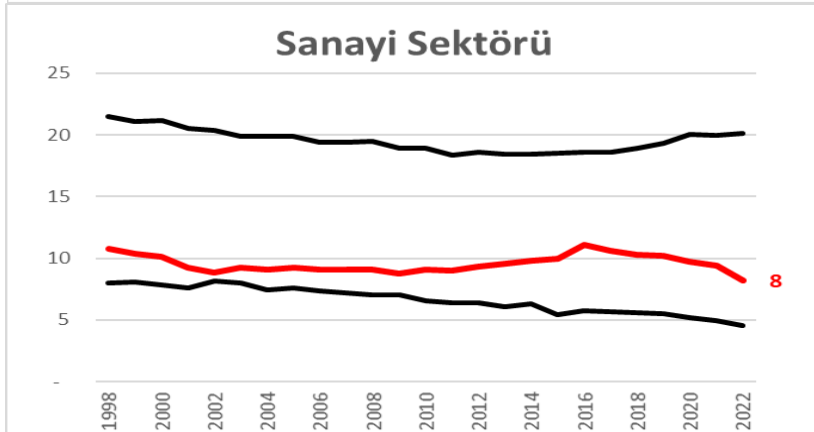
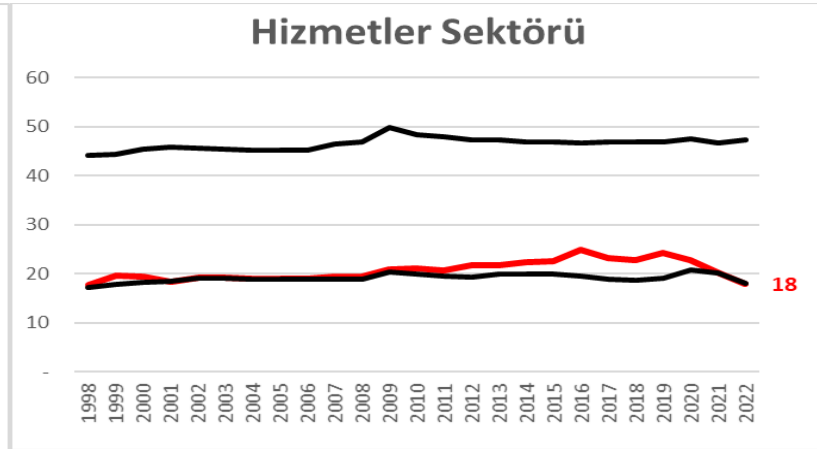
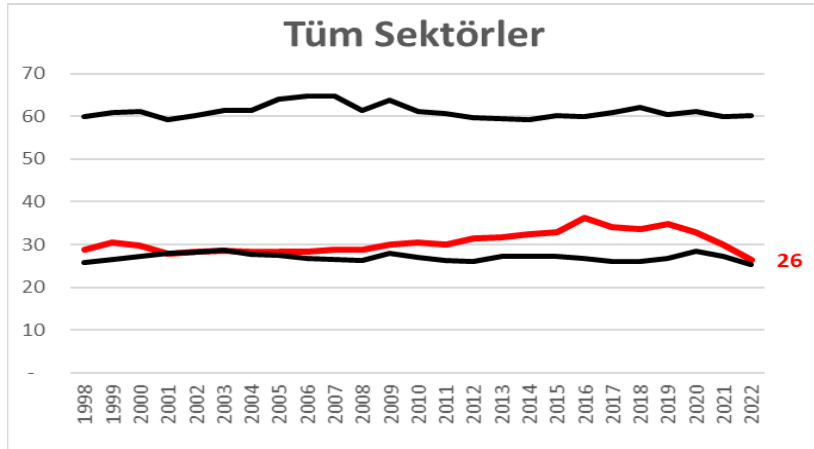
1. Ekonomi/para politikasının etkinliği/bağımsızlığında sorunlar
2. Dış finansmana erişim sorunları
3. Kamu mali dengelerinde bozulma
4. Artan jeopolitik gerginlikler
5. Küresel popülizmde artış
6. Uluslararası ticarete gerileme
7. Emtia fiyatlarında yükseliş
8. Fed ve ECB faiz oranlarının yüksek seyretmesi

Görünüm: Yukarı Yönlü Riskler

1. Yurt dışından yüksek finansman
2. Yurt içi yerleşiklerin TL'ye dönmesi
3. Siyasette normalleşme
4. Yapısal reformlar
5. Küresel para politikasının destekleyici olması
6. Jeopolitik gerginliklerde azalma
7. Küresel ticarete artış
8. Emtia fiyatlarında çekilme

TOPLUMSAL REFAH

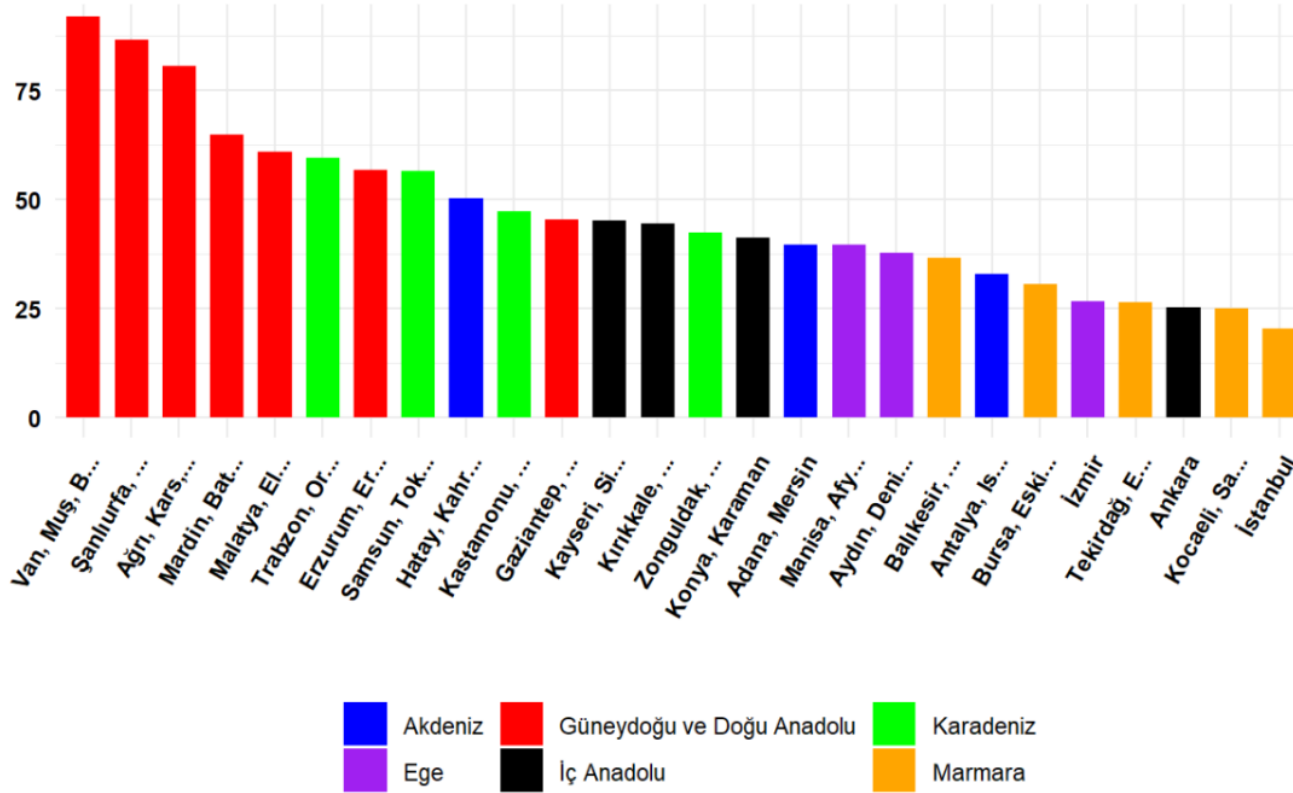
Ücret Sorunları: Katma Değerden Pay (OECD Ülkeleri)



Kaynak: OECD

Ücret Sorunları: Bölgesel Farklar

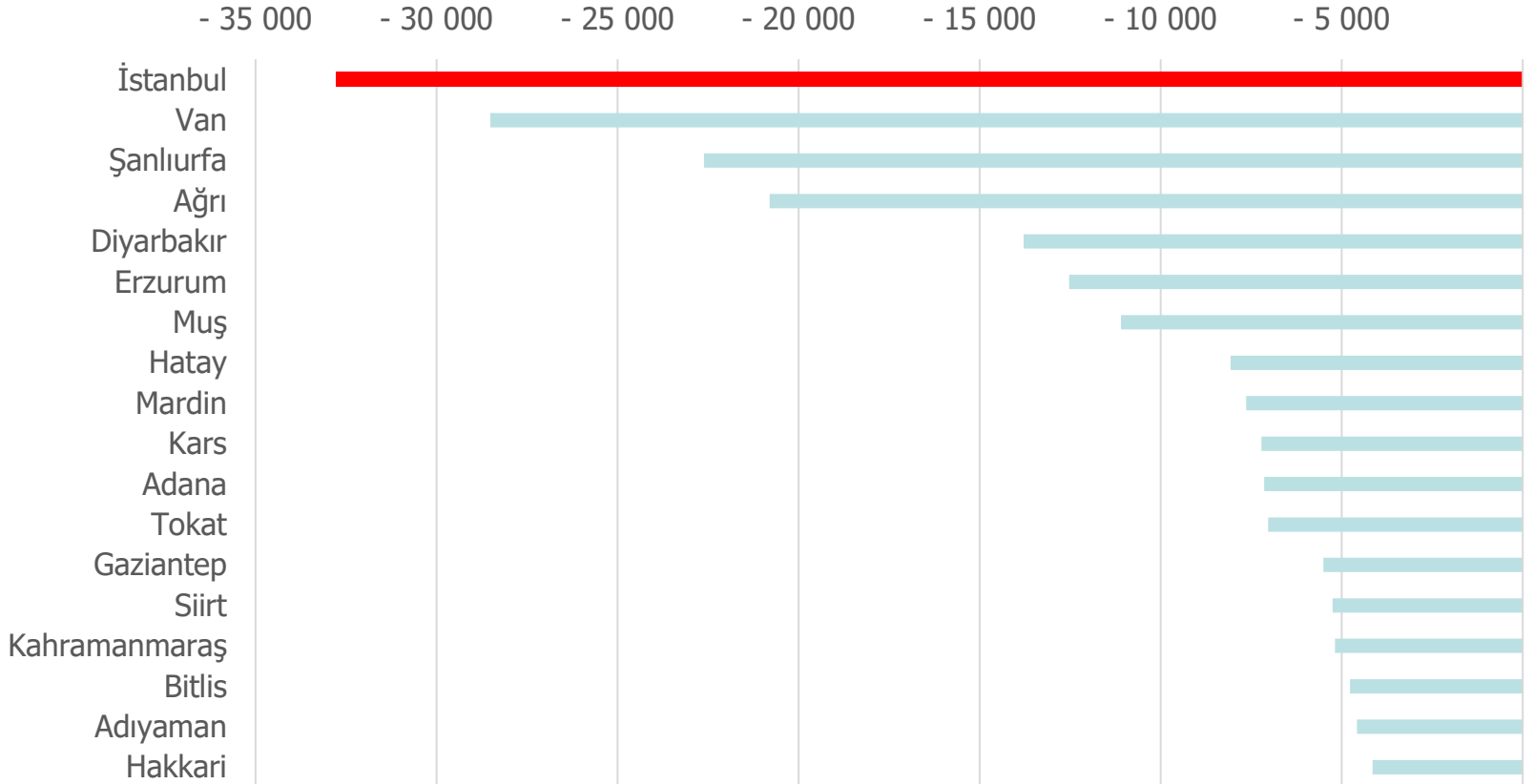
Asgari Ücret, 2022 (% , Kişi Başı GSYH)
Minimum Wage, 2022 (% , GDP per Capita)



Kaynak: TÜİK, turkish-economy

Ücret Sorunları ve Göç

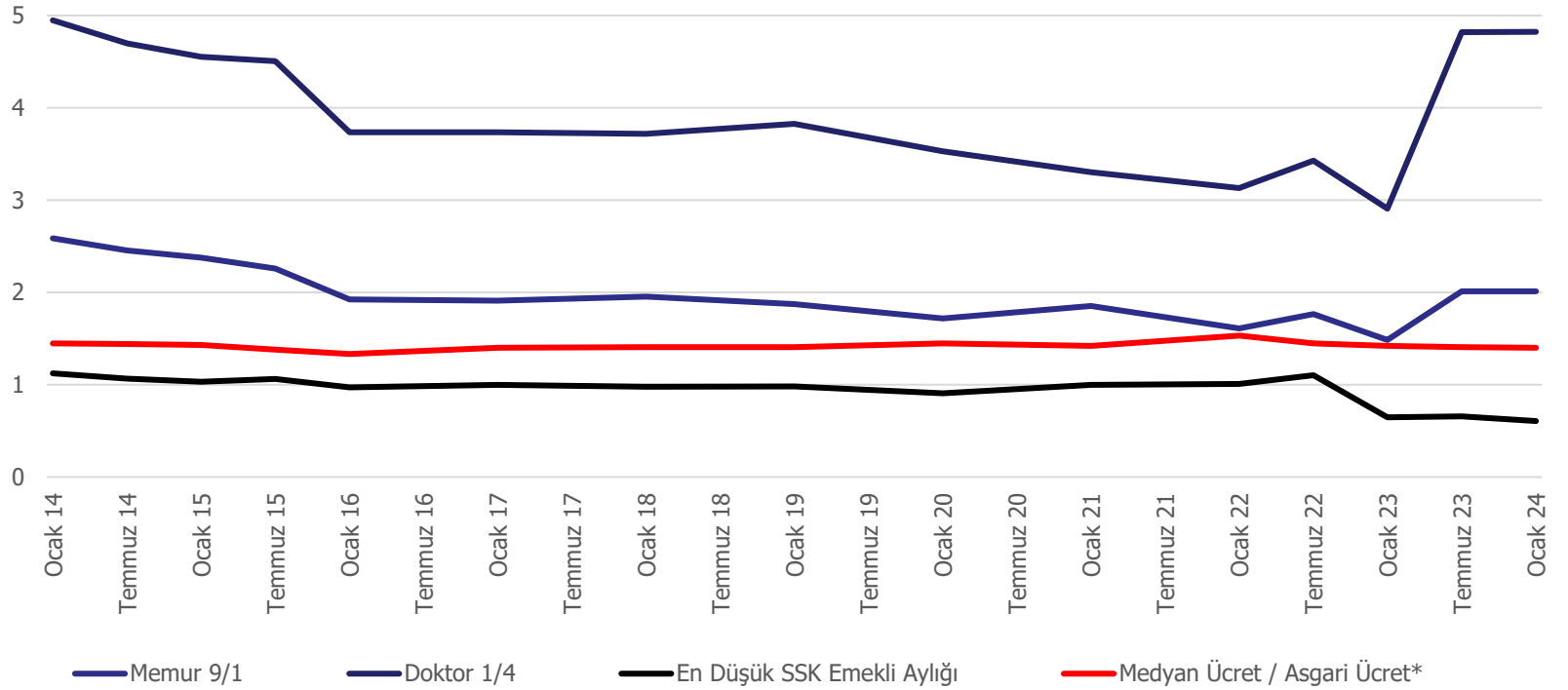
İllerin Verdiği Net Göç (2022)



Kaynak: TÜİK

Ücret Sorunları: Kamu - Özel

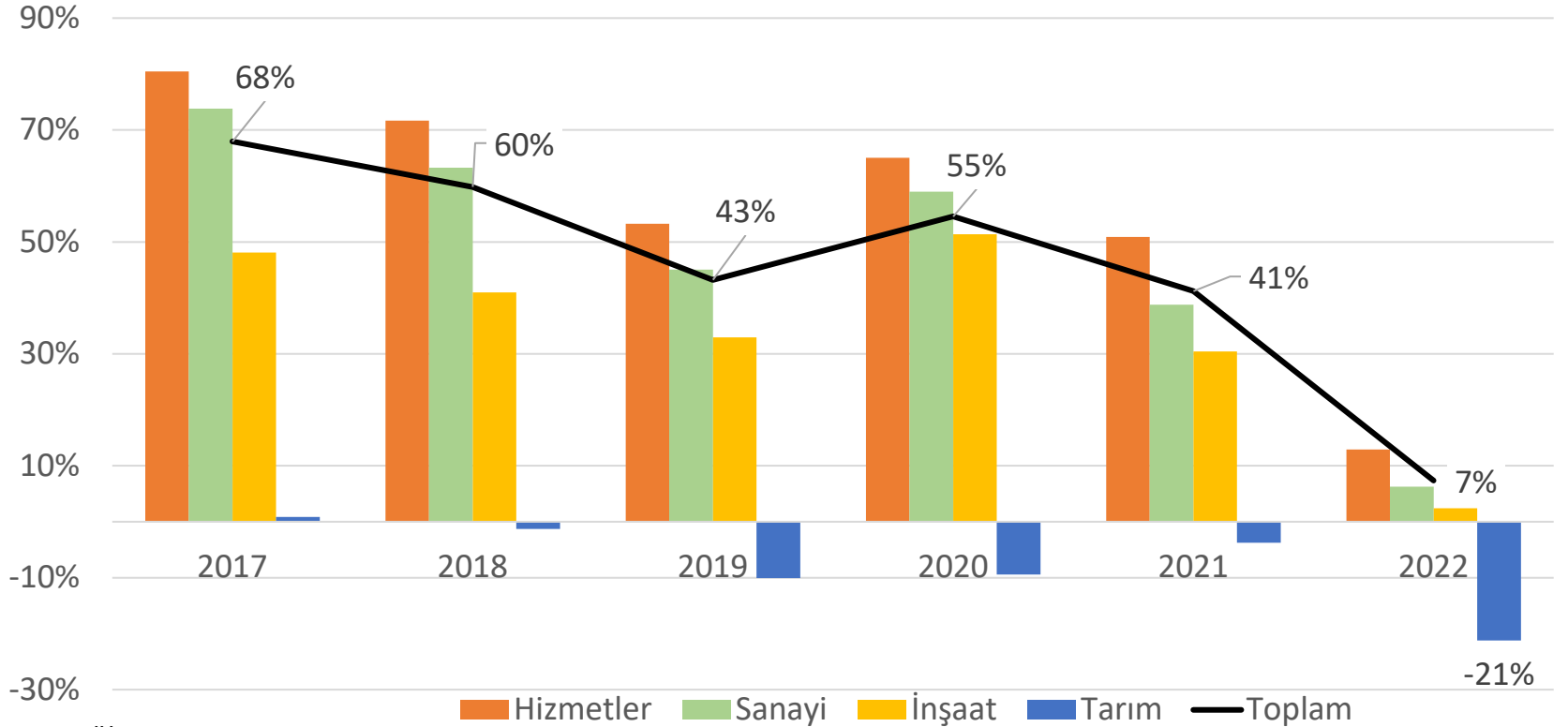
Asgari Ücrete Oranla Memur Maaşları, Emekli Aylıkları ve Medyan Ücret



Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, OECD
*2022 Temmuz ve sonrası tahmini verilerdir.

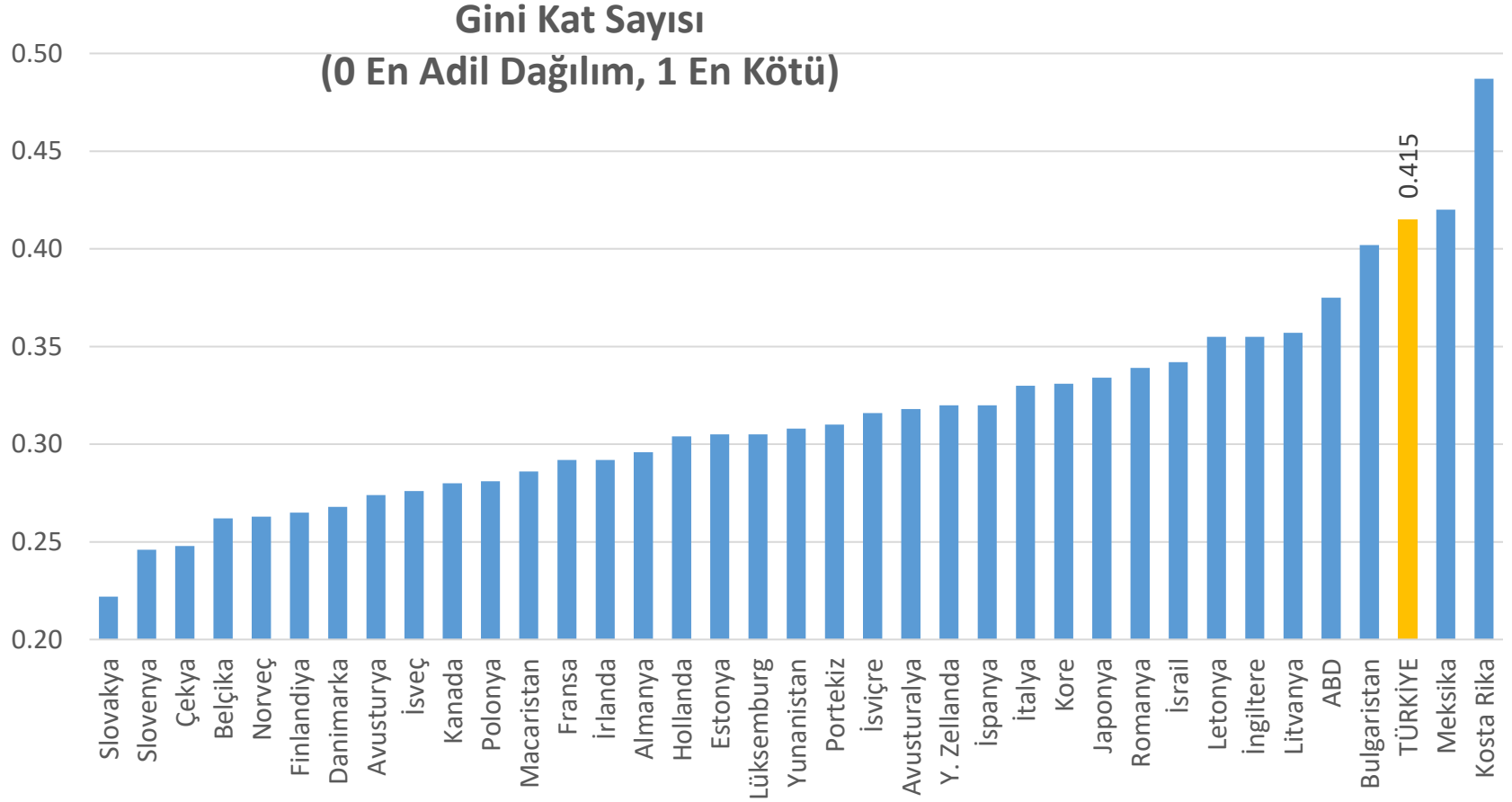
Ücret Sorunları: Sektörel Çöküş

Esas İş Geliri vs Asgari Ücret
(Fark, %)



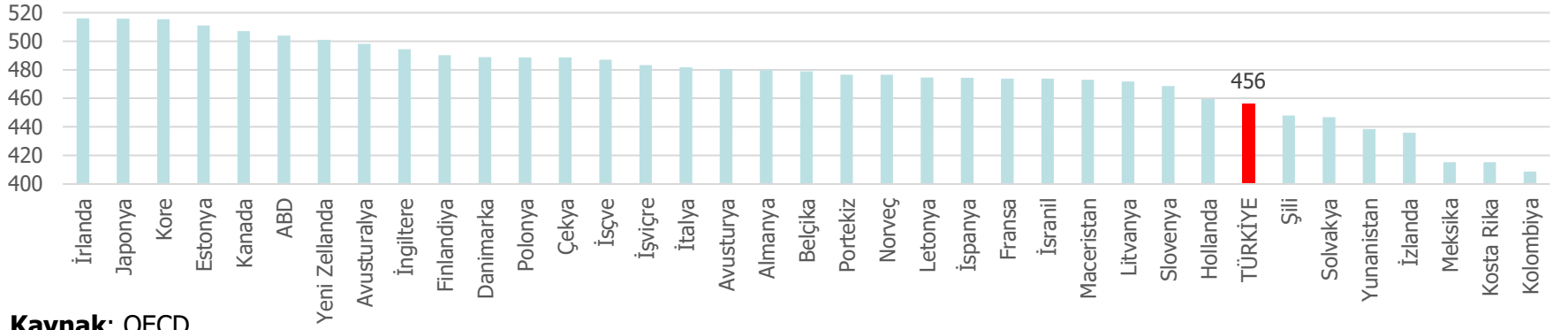
Kaynak: TÜİK

Ücret Sorunları – Gelir Dağılımı



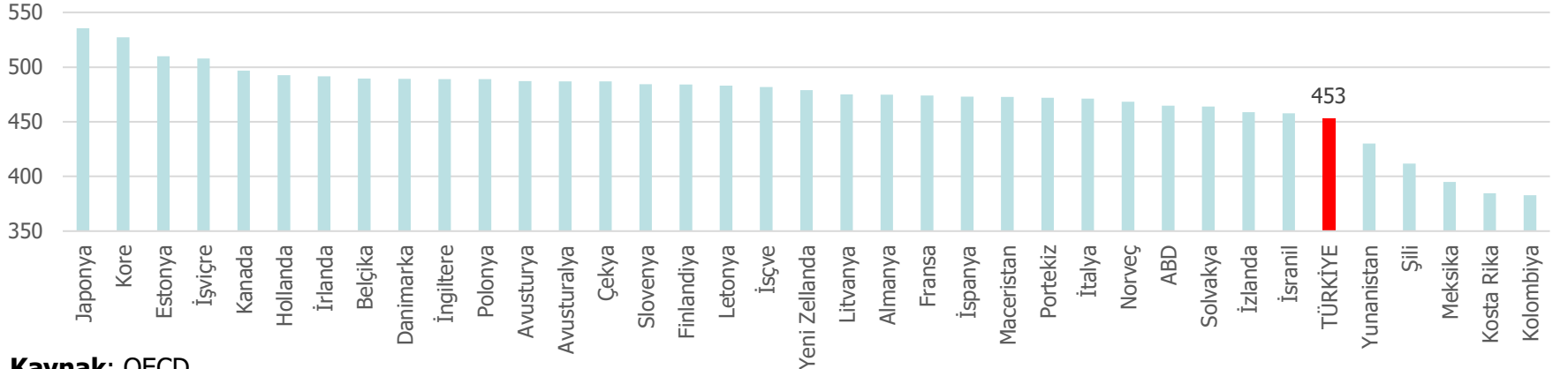
Ücret Sorunları – Eğitimin Kalitesi

2022 PISA Okuma Ortalamaları



Kaynak: OECD

2022 PISA Matematik Ortalamaları



Kaynak: OECD

Özetle, sorunlar yapısal...

Teşekkürler!
Soru & Görüşler?